

samme Midler. Vi have derfor henvendt os til nogle Landmænd, som vi vidste i en længere Tid have dyrket Roer, og hos hvem disse indtage en vigtig og sikker Plads i Sædskiftet, og udbedt os Oplysning om Fremgangsmaaden ved Dyrkningen og dens Resultater. Med en Redebonhed, som vi ikke noksom kunne paaskjønne, blev vor Anmodning imødekommen, og vi see os derfor istand til, her at meddele en Række Beskrivelser af Rodfrugtdyrkningen paa Gaarde i forskellige Egne af Landet med forskjellig Jordbund og af forskjellig Størrelse, fra 1000 Tdr. Agerland og ned til 50. Pladsen tillader os denne Gang kun at optage endeel af Beretningerne, de andre skulle følge i næste Hefte.

Med.

1.

Roedyrkning paa Øster- Teglggaard ved Viborg.

Af Raadmand G. Boye.

Det gaaer med Rodfrugtdyrkningen, som med alt Nytt i Landbruget, især hvad der fordrer mere Arbejde, og altsaa og større Kapitaludlæg, det gaaer langsomt, men derfor ikke mindre sikkert. Man vil først see det Nye gennemført af Andre. Man prøver saa med det Mindre, og kommer efterhaanden til at see Fordelen, har Villien og veed da ogsaa at finde Midlerne. Det er nu vistnok, at Turnipsen aldrig vil blive det for Danmark, som den har været og er for England og Skotland. Klimaet, Pengesforhold, og den Væthed, hvormed man i et Land med en saa overordentlig Udvikling i alle Henseender kan betjene sig, vil vist ikke opnaaes her. Men det er ligesuldt min Overbeviisning, at saavist som det er, at Rodfrugtdyrkningen er en mægtig Løstestang for de intensivere Agerbrug, saavist vil den ogsaa efterhaanden blive udbredt hertillands, og bære sine Frugter.

Naar jeg har nævnet Klimaet som Noget, der vanskeliggjør Rodfrugtdyrkningen her i Landet, saa er det ikke min Mening, at dette i og for sig er til Hinder herfor, ihvorvel

den megen taagebe og fugtige Luft, som hersker i England og Skotland, vistnok bidrager meget til en frodigere Udvikling med en lige Behandling, og de milde Vintre gjøre Fortæringen af en stor Deel paa Marken mulig, men derimod, at det sildige Foraar, og den tidlige Frost i Efteraaret lægge Baand paa os, som man hiinsides Havet ikke kjenner. I Ugekrift for Landmænd er der i sin Tid fremkommet flere Forslag om, hvor Rodfrugterne bør have deres Plads i Sæbskiftet; jeg fulgte de forskjellige Forslag med Interesse, men alle havde de Mangler, om end i større og mindre Grad. Enten kunde Jorden ikke være tilstrækkelig renset til Rodfrugterne, og Reenholdelsen blev derfor besværligere, eller de kom i Veien for Vintersædens tidlige Vægning, eller de skulde optages i den travle Tid, og medens de endnu stode i den bedste Groening, og da ogsaa paa en Tid, hvor man ikke havde den nødvendige Brug for Bladene. Dette falder altsammen bort i England ved at man kan være nogenledes sikker paa at faae Vintersæden i Jorden om Efteraaret, og i de milde Vintre faae den til Udvikling. Vi arbeide altsaa her under ugunstigere Forhold, og kan derfor ikke i det Hele vente os et Udbytte af Rodfrugtdyrkningen som den Englænderne have. Men det er alligevel min Overbeviisning, at Rodfrugtdyrkningen er meget lønnende, endog der, hvor den som her paa Gaarden gives den bedste Plads i Omgangen, som jeg nærmere skal betegne.

Arealet til min Gaard er 406 Tdr. Land, deraf er Agerlandet 374 Tdr. Land, inddeelt i 8 Jbremarker à 25 Tdr. Land, 8 Indremarker à 18 Tdr. Land, og 6 smaa Indremarker à 5 Tdr. Land. De 2 Hold store Marker vare oprindelig væsentlig Sandmuldjorder, dog er der ogsaa heriblandt Leerjorder af en meget frugtbar Beskaffenhed. De mindre Marker paa 5 Tdr. Land ere deels Mose, deels Leer- og dybe Muldjorder, og meget frugtbare. Alle Jorderne holde godt paa Fugtigheden, idet Leer og Mergel findes overalt under Marken, men dog ialmindelighed saa dybt, at det ikke kan naaes med Ploven. I Begyndelsen prøvede jeg som de Fleste,

med et mindre Stykke af de smaa Marker med Turnips, og efterhaanden med større, indtil der blev taget en heel Mark paa 5 Tdr. Land. Men efter at have seet, hvor vigtigt det var for Besætningen, at have Turnips i større Mængde om Vinteren, og erfaret, at et større Stykke kunde overkommes med Rensning og Optagning, og endelig efterat have seet Turnipsen lykkes fortrinlig paa de større Indremarker, blev Sæbfliset indrettet derefter. Driftsmaaden var forhen Brak, Rug med Gjødning, Erter, Byg med Gjødning, Havre og Saars Kløver; nu faldt Erter bort, og i deres Sted kom Turnips med Gjødning, altsaa gjødsles i 2 Aar efter hinanden, hver Gang med ligemeget, nemlig 90—100 Læs pr. Td. Land. Naar her tales om Gjødning er det altid Kompost, da slet ingen Gjødning bruges uden at blandes, hvortil anvendes Tørvejord og Kœurin. Om Efteraaret pløies Rugstubbene til en Dybde af 8" og i Furen efter en sædvanlig Plov kommer en Undergrundsplov, der løsner Undergrunden til en Dybde af 10—12". Naar Pløiningen er tilende, jævnes Furerne med en Sletharve, for at Jorden kan være jevn at særdes paa i Frostene om Vinteren, da den overrisles med Urin og Møddingevand, der steer ved et bag paa Vognen anbragt Brædt, med paaslaaede Knaster, der fordeles det Flydende over Bredden imellem Hjulene, saa at den ene Hest hver Gang gaaer i Sporet. Hvert Læs bestaaer af circa 1000 Potter, og 12—14 Læs fordeles over 1 Td. Land. Saalænge Kulden varer steer der intet med det Overrislede, men saasnart Solvarmen indtræder, overharves det Overrislede, for at Ammoniakken ikke skal gaae tabt. Midt i April begyndes med den Deel af Marken, som skal besaaes med svensk Turnips, og den bearbejdes da med en dybtgaaende svensk Harve eller Ertirpator, afharves med en Sletharve og tromles, og nu begyndes med Oprulningen og Møgfjørsejen, efter at Møgbunkerne ere opmaalte og udregnebe, hvormeget der haves til hver Td. Land. Naar Møget ligger paa selve Marken iværksettes Arbeidet hensigtsmæssigt med 1 Plov, 4 Par Heste med 6 Vogne til Møgfjørsel, 2 Mand til at læsse

og 2 Mand til i Forening med Rudske at sprede Gjødningen fra Bognen ud over Drillerne.

En bestemt Brede af Marken affættes, f. Ex. 16 Aen; paa Ydresiden trækkes 4 Driller med en sædvanlig Plov; ved disse maae iagttages, at den nærmere Hest stedse gaaer i Furen. Saadanne 2 Agre tilberedes strax med Trækningen af de 4 Driller paa hver, for at Møgkjørselen kan gaae for sig uden Afbrydelse. Nu inddeles Længden eller Afstanden imellem hvert Ræs Gjødning, ved at der sættes et Mærke (en Green med Blade sees bedst), og Møgkjørselen begynder. Der kjøres ved Siden af Drillerne, Rudsken stiller sig for i Bognen, og Afslæsjerne i den bageste Ende, og sprede Gjødningen med Skovlen ud over Drillerne; saasnart disse 4 Driller ere færdige med Gjødniug, kommer Ploven, og kløver de oppløiede Bulke, hvorved Gjødningen dækkes, men paa samme Tid pløies nu Driller paa den anden Ydreside af det affatte Stykke, og saaledes fortsættes fremdeles. At Strimlerne affættes nøiagtig lige brede i Enderne, og at Furerne trækkes snorlige og lige brede, er vigtigt, for at der ikke skal blive Riler, som siden stedse ere i Veien saavel ved Saaeringen som ved Rensningen. Naar et saa stort Areal er færdigt, som der ønskes besaaet med svensk Turnips, standses Arbeidet, for paa samme Maade igjen at optages fra den 10 til medio Mai, til hvad der skal besaaes med engelsk Turnips. Naar Veiret er tørt og godt, iværksættes Saaeringen med en Saaemaskine, der saaer paa 2 Bulke ad Gangen, stillet saaledes, at den saaer 3 Pund paa 1 Tb. Land, men den maa ogsaa stilles saaledes, at Ridsen, hvori Frøet falder, ikke bliver for dyb, idet de 2 Sidevægge, som derved dannes, enten i stærk Tørveir eller i stærk Regn komme ned over Frøet, og forhindre Spiringen af en større Deel. I Slutningen af Mai, eller først i Juni, saaes engelsk Turnips, ligeledes 3 Pund pr. Tb. Land. Der skeer nu Intet før Udtyndingen og Rensningen skal foregaae, der her ansees for den rette Tid, naar de største Planter ere som smaae Grønkaalsplanter. Udtyndingen og

Rensningen foretages med lette Haandhaffer, dannede af afslidte Leer og Haffelsekneve, afhuggede i Længder paa 6", og hvorpaa er fastnippet en Nagle til at sætte ind i et tyndt Stak af Grantræ. At ville beskrive Haandgrebene ved Udtyndingen, fører ikke til noget praktisk Resultat; man skal kun bemærke, at det er et Arbejde, som kan gøres meget hurtigt, men ogsaa tage en uendelig lang Tid; det er det rette Greb det her kommer an paa. Denne Deel af Arbejdet er det sikkert, som afholder de Allerfleste fra at begynde med Rodfrugtdyrkingen i større Omfang; thi det synes uoverkommeligt, hvad det dog ialmindelighed slet ikke er, naar man som sagt tilegner sig det rette Greb paa Udtyndingen og Rensningen idet det af nedenstaaende Sammenstilling vil sees, at et jevnt rasst Fruentimmer kan udtynde og rense over $\frac{1}{2}$ Td. Land om Dagen eller til 3 Mk. daglig, 2 Rd. 3 Mk. for 1 Td. Land. 3 afvigte Sommer er kun betalt 2 Rd. 8 Sk. pr. Td. Land. Jeg skal kun om Rensningen bemærke dette, at Hafften skal haandteres med raske Slag og dog med en Væthed, som mere seer ud som en Veg, at den Side af Bulten, som er imod Haffteren overstræbes ved at trække Hafften imod sig medens den anden Side stræbes ved at styde Ukrudtet fra sig ned imod Bunden imellem Bultene, at der ikke tages dybere med Hafften end det er nødvendigt for at faae alt Ukrudtet til at følge med. At der ikke gøres flere Slag for det som Gæt kan udrette, det er en Vane, som Arbejderne let forfalde til og endelig, at det aldrig tillades Arbejderne at pille med Fingrene, for at tage de Planter bort, som kunne staae lidt besværligt at faae med Hafften. Det er kun den Uøvede, der kan tage de Planter bort med Hafften, der staae tæt op ved den, som skulle blive staaende, og han vænnes aldrig til at hjælpe sig ud over Banfælighederne uden med selve Hafften, og kan saa ei heller udrette hvad han bør, hverken i Mængde eller Godhed.

Det er, som jeg har antydnet, det, der lægger meest Hindring i Veien for Rodfrugtdyrkingen, idet man frygter for ikke at kunne overkomme Arbejdet ved Rensningen, men

det er ligeledes, som viist, kun i Indbildningen; thi de allerfleste Steder kan det ikke mangle paa Arbeidere, naar en god Betaling kan blydes. Selv om der skulde gives 1 Rdl. daglig eller 5 Rdl. pr. Td. Land, vilde dette dog ikke kunne afholde fra at dyrke Turnips. Det kan vel have sine Vanskeligheder med at faae lært Haandgrebene, men jeg anseer da eiheller dette for uoverkommeligt, idet der dog nu paa flere Steder er Turnipsdyrkning i det Større, og mange unge Mennesker, som have gjort sig bekendte med Roeculturen i Skotland, ogsaa nu ere her i Landet; og da de nødvendige Haandgreb ved Rensningen kunne tilstrækkelig indøves i nogle faa Dage, betvivler jeg, at Noget vil nægte at modtage en Mand, som sendes i dette Tiemed. Jeg skal saaledes for mit Vedkommende modtage alle dem, som man ønsker lært uden nogensomhelst Betaling, og naar man vil anmelde et saadant Ønske for mig, skal jeg senere underrette Vedkommende om, naar Rensningen begynder.

Efterhaanden som Haandhaffningen strider frem, kommer Hestehakken; et Redskab, som jeg anseer det for overflødigt at beskrive; de ere at faae gode hos dHrr. Allerup i Odense. Arbeidet med Hestehakken er et meget let Arbeide for 1 Hest, og tager kun en Trediedeel Tid imod sædvanlig Pløining, men den maa i Reglen anvendes 2 Gange, sidste Gang naar Turnipsen er ved at brede sig ud over Bultene med sine Blade. Der er nu Intet at foretage før Optagningen skal begynde, der her skeer d. 10de October, men i Begyndelsen ikke med en større Kraft, end at Besætningen kan fortære Bladene, og saaledes udstrækker Optagningen sig indtil de første Dage i November. Optagningen ledes paa den Maade, at 2 Arbeidere gaae jevnslides, hver optagende 2 Rader; Begge kaste Top og Rod hver for sig i den Fure, der er imellem dem. Turnipsen trækkes ud af Jorden med venstre Haand, gives med det Samme 1 eller 2 Slag imod Jorden for at befries for vedhængende Jord og Rodspidsen hugges af. Man bøier sig imod den ene Side, hugger med et raadt Slag Roden fra

Toppen, der falder ned i Bunken, og Toppen kastes til Topbunken; bedærvede kastes uafflaarne i Topbunken. Herved kommer Udbyttet af 4 Rader til at ligge i 1 Rad, og derved bliver der Plads til Rjørjel, og Hjembringelsen af Rødder og Blade kan nu begynde; Vognene maales og der noteres hver Aften, hvad der er kommet hjem, saavel af Rødder som af Blade.

Efter flere anstillede Forsøg med at conservere Turnipsen, har jeg nu i 3 Aar brugt en Maade, hvorved de engelske Sorter have holdt sig indtil Udgangen af Februar, og de svenske indtil 10de til 15de Mai. Maaden er følgende: Paa en jevn Plads i Nærheden af Turnipsmøllen og Damprummet aftages paa en Jordstrimmel i 4 Alens Brede et Spadelag Jord, med hvilket der dannes en Kant paa Siderne og Enderne. Gulvet affkøles og Siderne efterklappes, samt sørges for, at der ikke kan staa Vand i Udgravningen. Heri fyldes nu Turnipsen og naar den har naaet det Øverste af den ophøiede Kant, maa den stables med Omhyggelighed og gives en Skræning af omtrent 45°; Længden af Bunken er ligegyldig. Naar Bunken saaledes er stablet, dækkes den med et 1 Alen tykt Lag Halm (Vng er bedre og Tang turde endnu være det Bedste), som sættes omhyggelig med nogen Sammenvikling, Bunt for Bunt, saa at man kan vide, at der overalt er kommet den samme Tykkelse. Dette Lag forøges senere, naar stærkere Frost indtræder, med $\frac{1}{2}$ Alen. Under et saadant Dække bliver det ikke for varmt, og enhver ringe Frost trænger ei heller igjennem. Det hændes vel, at der enkelte Steder kan opstaae nogen Forraadnelse, som oftest ved at enkelte bedærvede ere komne imellem i Marken; men færdes man jevnlig om ved Bunkerne, vil det give sig tilkjende ved Lugten, hvor de angrebne Steder ere, og de bedærvede tages da strax bort, for ikke at angribe de øvrige.

Af de mange Sorter, som her ere prøvede, har jeg fundet følgende Sorter at være de bedste og vedspør Udbyttet pr. Td. Land i afvigte Aar: white globe 300 Tdr., red globe 260, Dales hybrid 228, Rutabaga 200. I den samme